

Azərbaycan Respublikasının
Medianın İnkişafı Agentliyi

Ermənistan-Azərbaycan, ərazilərin işğaldan azad olunması haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

Qarabağ münaqişəsi Azərbaycanın tarixi cəlbəsi ilə başa çatdıqdan sonra ATƏT-in Minsk Qrupunun bundan sonra fəaliyyətinin hansı istiqamətdə olacağı indi xüsusi maraq doğurur. Azərbaycan ən yüksək səviyyədə bəyan edib ki, artıq Minsk Qrupunun fəaliyyətinə ehtiyac yoxdur, çünki münaqişə həllini tapıb.

Ermənistan isə Minsk Qrupunun fəaliyyətinin davam etdirilməsində maraqlı olduğunu bu gün də ən yüksək səviyyədə təkrarlamada davam edir.

Minsk Qrupunun 28 illik fəaliyyəti sifıra bərabər olub

Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı ötən zamanın təhlili bir daha sübut edir ki, Minsk Qrupunun fəaliyyəti bu konfliktin dinc müstəvidə çözülmündə hansısa ciddi rol oynamayıb. Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, elə Prezident İlham Əliyev də Türkdünya Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının videokonfrans formatında keçirilən qeyri-formal zirvə görüşündə çıxışında yenidən bu məsələyə toxunaraq, Minsk Qrupunun nəticəsiz fəaliyyətini sert şəkildə tənqid etdi: "Münaqişənin həlli ilə bağlı yaradılmış ATƏT-in Minsk Qrupu 28 il ərzində fəaliyyət göstərsə də, nəticə sifıra bərabər olub. Halbuki, Minsk Qrupuna həmsədrlik edən ölkələrin apardığı siyasətlər, nüvə dövlətləridir, BMT Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvləridir. Əlbəttə ki, Ermənistanla işğalla bağlı ciddi təzyiqlər göstərilirdi və Azərbaycanın tələbi nəzərə alınb sanksiyalar tətbiq edilirdi, məsələ çoxdan sülh yolu ilə öz həllini tapmışdı. Əfsuslar olsun ki, bu baş vermədi. Əksinə, məsələnin dondurulması istiqamətində addımlar atılmırdı".

Həqiqətən də Minsk Qrupunun həmsədrləri Ermənistanın illərdir Azərbaycan torpaqlarını işğal altında saxlamasına görə məsuliyyət daşıyan tərəflər sırasında yer alır. Ən azı o baxımdan ki, fəaliyyətləri dövründə işğalçıya qarşı sərt tədbirlər görməyiblər, sanksiyalar tətbiq etməyiblər. Elə bu da işğal siyasətinin davam etməsinə rəvac verib. Bu mənada tamamilə təbii ki, Azərbaycan cəmiyyətində Minsk Qrupunun həmsədrlərinə qarşı daim inam-

sızlıq hökm sürüb. Çünki vasitəçilərin əsas işi ildə bir neçə dəfə bölgəyə səfərə gəlmək, iki ölkənin xarici işlər nazirlərinin görüşünü təşkil etmək, sonra da hansısa şablon bəyanat verməkdən o tərəfə keçməyib. Təsədüfi deyil ki, Azərbaycanda əksəriyyət həmsədrlərin bu səfərlərinə turist gəzintisi kimi baxırdı. Bu qrupun Qarabağ münaqişəsini həll edə bilməyəcəyi dəqiqləşdikdən sonra Azərbaycan konfliktini güc yolu ilə çözdü. Deməli, bununla Minsk Qrupunun fəaliyyətinə də ehtiyac qalmayıb. Əslində, ötən ilin dekabrında Prezident İlham Əliyev Minsk Qrupunun həmsədrlərini qəbul edərkən bu xüsusda konkret mesajlar da verib: "Buraya gəlmək sizin ideyanız idi. Mən Minsk Qrupunu səfərə dəvət etməmişəm. Mənə məlumat verəndə ki, Minsk Qrupu gəlmək istəyir, dedim ki, etiraz etməyiniz. Bəlkə onların mənə sözləri var. Əgər siz bunu kamera qarşısında söyləmək istəyirsinizsə, buyurun. Əgər istəmirsinizsə, mən onlara deyim getsinlər. Necə istəyirsiniz. Buyurun, sizi dinləyirəm". Amma həmin vaxt həmsədrlər hansısa söz deyə bilmədi. Elə bu da qrupun fəaliyyətinə artıq ehtiyac olmadığını bir daha təsdiq etdi. Əslində, Minsk Qrupunun daimi yarıtmaz fəaliyyəti keçmiş amerikalı həmsədr Riçard Hoqland tərəfindən də açıq etiraf edilir.

Xatırladaq ki, Riçard Hoqland Beynəlxalq Münaqişələrin Həlli Mərkəzinin saytında bu günlərdə dərc olunmuş məqaləsində Minsk Qrupunun faktiki heç bir işlə məşğul olmadığını etiraf edib.

Ermənistanın və Azərbaycanın Minsk Qrupuna yanaşması haçalanır

Yuxarıda qeyd olunduğu kimi, münaqişənin dinc yolla həlli üçün yaradılan ATƏT-in Minsk Qrupu heç bir iş görmədi. Nəticə-

Minsk Qrupunun ləğvi aktuallaşır... Prezident Əliyevin TDƏŞ zirvəsində 28 illik fəaliyyətsizliyə konkret iradları...

də Azərbaycan 44 günlük Vətən müharibəsi ilə Ermənistanın yaratdığı təhdidləri, işğal aradan qaldırdı. Riçard Hoqland da etiraf edir ki, Azərbaycan və Ermənistan arasında 2020-ci il müharibəsindən sonra ATƏT-in Dağlıq Qarabağ tənzimləməsinə hər hansı rol qalmır. O bildirir ki, ATƏT-in Minsk Qrupunun işinin davam etdirilməsi İrəvana Dağlıq Qarabağın yekun statusunun həlli üçün lazımdır. Amma Bakı bunun tamamilə əksini düşünür və bildirir ki, Dağlıq Qarabağ onun tərkib hissəsidir və bu həmişə belə olacaq: "Minsk Qrupuna Azərbaycan və Ermənistan arasında başqa Belarus, Finlandiya, Almaniya, İtaliya, İsveç və Türkiyə daxil olsa da, "gündəlik üzbuüz işi" Fransa, Rusiya və ABŞ-dən olan həmsədrlər aparır. Minsk Qrupunun həmsədrliyi vəzifəsi karyera etmək yox, gözləmə vəzifəsidir. Yəni diplomatlar bu vəzifədə adətən daha yüksək vəzifəyə gedəndə vaxt keçirirlər. Müəyyən mənada həmsədrlərin işi diplomatın adı insanların təsəvvüründə olduğu kimi idi. Biz beşulduzlu otellərdə, ayrıca yemək otağı, içəri dolmuş bar olan və heç bir əlavə xərc tələb etməyən lüks nömrələrdə qalırdıq. Biz olduğumuz şəhərlərdə ən yaxşı restoranlarda yeyirdik. Yaxşı yaşayırdıq və aramızda ATƏT bayrağını qaldıraraq Bakı və İrəvanın yadına Minsk Qrupunun mövcud olduğunu salırdıq. Amma lap açıq danışsam, çox-çox az iş başa çatdırılırdı". Hoqland yazır ki, uzun illər ərzində ATƏT "Madrid prinsipləri"ni - Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin yekun həlli və Dağlıq Qarabağ əhalisinə

öz müqəddəratını təyin etmə hüququ verəcək yol xəritəsini formalaşdırmışdı: "Mənim həmsədr olduğum dövrdə Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov işinin davam etdirilməsi üçün öz planını açıqlamışdı. Dərhal "Lavrov planı" adını qazanan bu təklif mövcud "Madrid prinsipləri"ne xeyli oxşar idi. Amma bizə xəbərdarlıq edilmişdi ki, bunu sadəcə olaraq "masa üstündəki plan" adlandırmaq. "Lavrov planı" adlanan plan təqdim olunanda, mən hörmətli həmkarım, rusiyalı həmsədr Popovdan soruşdum ki, İrəvan və Bakı bərdən bu planı qəbul etsə, Kreml onu doğrudan da həyata keçirəcəkmi? Bilirsinizmi onun səmini cavabı nə oldu? "Əlbəttə ki yox!" Hər şeydən artıq bu mənə bəlli etdi ki, Dağlıq Qarabağ tək Ermənistan və Azərbaycan arasında olan ikitərəfli problem deyil. Reallıqda bu, Rusiyanın əsas və yaqın ki, həlledici rol oynadığı üçtərəfli məsələdir". Amerikalı diplomat yazır ki, həmsədrlərin İrəvan və Bakıya səfərləri zamanı tərəflərin öz mövqelərindən bir addım da geri çəkilmək niyyətində olmadıqlarını gördürdüm: "Mən şəxsən belə bir qənaətə gəlmişdim ki, Dağlıq Qarabağ problemini yalnız müharibə həll edə bilər. Hərçənd, bu qənaətim heç vaxt açıq bildirmədim".

Hoqland qeyd edir ki, 2020-ci il müharibəsi zamanı Minsk Qrupu həmsədrlərinin paytaxtları bir neçə dəfə atəşkəsə çağırırsalar da, bu atəşkəslər bir neçə saat da davam etmədi: "Moskva indiki vəziyyəti yalnız o vaxt yaratdı ki, Azərbaycanın bütün ərazisini geri alacağı görünürdü". Hoqland ümid

edir ki, ATƏT-in Minsk Qrupu bəlkə də yeni yanaşma və düşüncə ilə öz rolunu saxlaya bilər. Onun fikrincə, hazırda keçmiş münaqişə zonasında infrastrukturun bərpasından, yeni yollardan, kommunikasiyaların açılmasından söhbət gedir. Hoqland düşünür ki, Minsk Qrupu bu işlər üçün Dünya Bankından, Beynəlxalq Valyuta Fondundan, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankından vəsait alınmasında rol oynaya bilər. Bildirir ki, Minsk Qrupu öz missiyasını yenidən müəyyənləşdirə bilməyə, çox təəssüf, beynəlxalq diplomatiyadan kənar qalacaq. Bu etiraflardan da açıq görünür ki, Minsk Qrupunun Qarabağ məsələsinin çözülmündə fəaliyyəti artıq sona çatıb. Yalnız Azərbaycanın razılığı olduğu halda Minsk Qrupu işğaldan azad edilən ərazilərin bərpasında iştirak edə bilər.

Azərbaycan-Ermənistan sərhədi Minsk Qrupunun mandatı xaricindədir...

Hazırda Minsk Qrupunun fəaliyyətini bundan sonra davam etdirə biləcəyi ciddi sual altındadır. Çünki Qarabağ münaqişəsi çözümlü və Azərbaycan da bunu yüksək səviyyədə bəyan edir. Əslində, Ermənistan da Minsk Qrupunun uğursuz fəaliyyəti açıq etiraf edilir. Ermənistanın xarici işlər naziri Ara Ayyazyan bu xüsusda bildirir: "Müharibə ATƏT-in Minsk Qrupu həmsədrlərinin fəaliyyətinin uğursuzluğunu göstərdi. Sentyabrın 27-si sübut etdi ki, onlar öz mandatlarının bu hissəsi çərçivəsində iflasa uğrayıblar". Bununla belə, İrəvan Minsk

Qrupunun fəaliyyətinin yenə davam etdirilməsini istəyir. Ara Ayyazyan bu xüsusda bildirir: "Bizə cari şəraitə təsbit edən deyil, prosesə başçılıq edən güclü həmsədrlik lazımdır".

O da reallıqdır ki, Minsk Qrupu Azərbaycan ərazisində Dağlıq Qarabağ münaqişəsini həll etmək üçün mandat almışdı. Lakin bu münaqişə də çözülməyib. Ermənistan-Azərbaycan sərhədi isə Minsk Qrupunun mandatı xaricindədir. Bu da Minsk Qrupunun fəaliyyətinə artıq heç bir lüzum qalmadığını təsdiq edir. Ən əsası da, Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü bərpa etdiyi üçün Minsk Qrupuna hazırkı formatda ehtiyac qalmır. Hesab edilir ki, Minsk Qrupunun başlıca vəzifəsi yeni gerçəklərə uyğunlaşmaq olsa, bu istiqamətdə fəaliyyət göstərsə, müəyyən müddət fəaliyyətini davam etdirə bilər. Məlumdur ki, Azərbaycanın Dağlıq Qarabağ regionunda yaşayan ermənilər ölkəmizin tam hüquqlu vətəndaşlarıdır və Azərbaycan qanunlarının, onun Konstitusiyasının iliyini qəbul etməyə borcludurlar. Minsk Qrupu da bu istiqamətdə fəaliyyət göstərsə, işini davam etdirə bilər. Bu mənada, ekspertlərin fikrincə, Minsk Qrupu Azərbaycanla Ermənistan arasında qarşılıqlı etimadı bərqərar edib artırmaqla Qarabağla bağlı məsələnin tam yekunlaşmasına müsbət töhfə verə bilər. Əks halda onun işini davam etdirməsinə zərurət olmadığı ortadadır.

Tahir TAĞIYEV

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə çap olunur.